

УДК 341.37.01

ЦІННОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ТА ЇХ ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

С. Ф. Рашидов

Стаття присвячена аналізу міжнародних документів, в яких виховання є предметом нормативно-правового регулювання. У міжнародних документах («Рекомендація про виховання в душі міжнародного взаєморозуміння», «Хартія Ради Європи про виховання демократичної громадянськості і освіти в галузі прав людини», «Бухарестська декларація етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі», «Декларація про розповсюдження серед молоді ідеалів миру») викладені принципи, які мають бути закладені в державній виховній політиці молоді: виховання молоді у душі миру, справедливості, свободи, взаємоповаги і взаєморозумінні для сприяння налагодження рівноправ'я для усіх людей та усіх народів; усі засоби виховання молоді повинні сприяти поширенню серед молоді ідеалів миру, гуманізму, свободи й міжнародної солідарності; молодь має виховуватися на ґрунті поваги до гідності та рівності усіх людей, без будь-якого розрізнення за ознаками раси, кольору шкіри, етнічного походження чи переконань, а також у душі поваги до основних прав людини і до права народів на самовизначення; заохочувати створення спітовариств молоді, які повинні у сфері своєї діяльності вжити усі необхідні заходи для того, щоб без будь-якої дискримінації зробити свій внесок у виховання молодого покоління згідно з цими ідеалами;

Згідно з міжнародними документами основною метою виховання молоді мають бути розвиток усіх її здібностей, формування людей, які б володіли високими моральними якостями, були глибоко віддані шляхетним ідеалам миру, свободи, гідності і загальної рівності та переповнені почуттям поваги й любові до людства і його творчої праці.

Ключові слова: цінності, громадянське суспільство, міжнародне право, виховання, студентська молодь.

Постановка проблеми та її актуальність. Поведінка людей та інституцій, як відомо, регулюється різними соціальними нормами:

моральними, правовими, релігійними, звичаями та корпоративними правилами. Виховання як соціальний інститут і сукупність суспільних взаємодій регулюється правовими нормативними системами.

Діяльність соціальних інститутів, які становлять громадянське суспільство, є умовою функціонування демократичного політичного режиму і правової держави. Одним із найважливіших аспектів розвитку громадянського суспільства, без якого сьогодні не можна уявити ні формування, ні вдосконалення різноманітних форм його активності, є право. При цьому специфіка взаємозв'язку права та громадянського суспільства полягає в тому, що право не лише закріплює базові для громадянського суспільства цінності, але й відчуває на собі зворотній вплив з боку суспільства, яке бере активну участь у правотворчому процесі, сприяє артикуляції суспільних потреб та інтересів, які потребують свого нормативного врегулювання, включається в процес розроблення проєктів різних нормативно-правових актів (Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності: матеріали Міжнародної наукової конференції, 2008, с. 7).

Значну роль у процесі виховання у молоді цінностей громадянського суспільства відіграє правотворча діяльність міжнародних організацій і національної держави та умови, за яких кожен може послуговуватися своїми громадянськими, політичними, економічними, соціальними та культурними правами.

Аналіз досліджень і публікацій. Про значущість законодавства для виховання писали ще давні філософи. Зокрема, грецький філософ Аристотель у своїй відомій праці «Політика» зауважує: «Навряд чи хтось буде сумніватися в тому, що законодавець має поставитися з винятковою увагою до виховання молоді, оскільки у тих державах, де цього немає, і сам державний устрій зазнає збитків» (Аристотель, 1984, с. 628).

Існує кількасот міжнародних та національних правових актів, у яких застосовуються поняття виховання та освіти. На жаль, міжнародне право у галузі освіти та виховання – це таємниця для більшості людей, включаючи науковців, викладачів та студентів, які вивчають педагогічні науки. Практично відсутні дослідження з цієї проблеми.

Метою дослідження є аналіз найважливіших міжнародно-правових актів, в яких мова йде про виховання цінностей громадянського суспільства (права людини, автономія особистості, толерантність тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження. Виховання та освіта є предметом нормативно-правового регулювання як на національному, так і на міжнародному рівні. Наприклад, у статті 26 Всезагальної декларації прав людини йдеться про право кожної людини на освіту, яка «має бути

спрямована на всебічний розвиток особистості та на збільшення поваги до прав людини та основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості та дружби між усіма народами, расовими та релігійними групами, а також повинна сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй зі збереження миру» (Всеобщая декларация прав человека, 2005, с. 35). Разом з тим діяльність міжнародних організацій у галузі створення суспільних об'єднань та інституцій сприяє не лише розширенню і зміцненню демократії на національному рівні, але й навчанню, вихованню демократичної громадянськості молоді. В основі діяльності багатьох міжнародних організацій (ООН, Рада Європи, Європейський Союз) лежать такі цінності, як права людини, свобода, толерантність, полікультурність, демократія, солідарність, громадянськість, справедливість, довіра і рівність. «Метою Ради Європи є досягнення все більшої єдності між її членами», при цьому «одним із засобів досягнення цієї мети є захист і розвиток прав людини та основних свобод», які є «основою справедливості та загального миру, дотримання яких найкраще забезпечується, з одного боку, дійсно демократичним політичним режимом, з другого боку, всезагальним розумінням і дотриманням прав людини» (Устав Совета Европы).

У багатьох документах зазначається, що освіта й виховання повинні сприяти культурному розвитку народів світу і толерантному ставленню людей один до одного. Європейська культурна конвенція 1954 року наголошувала на "загальній культурній спадщині" континенту та пов'язану з цим необхідність міжкультурного навчання (*Європейская культурная конвенция 1954 г.*).

Виходячи з твердження, що молоде покоління повинно знати, поважати та розвивати культурну спадщину своєї країни й всього людства, що мир, свобода і справедливість є одними з основних гарантій здійснення його прагнень до щасливого життя, Генеральна Асамблея ООН 7 грудня 1965 року ухвалила «Декларацію про поширення серед молоді ідеалів миру, взаємоповаги і взаєморозуміння між народами». У документі викладено принципи, які мають бути закладені в державній виховній політиці:

- виховання молоді у дусі миру, справедливості, свободи, взаємоповаги і взаєморозуміння для сприяння налагодження рівноправ'я для усіх людей та усіх народів, покращення міжнародних відносин та закріплення миру й безпеки;

- усі засоби виховання молоді (родинні, державні, суспільні) повинні сприяти поширенню серед молоді ідеалів миру, гуманізму, свободи й міжнародної солідарності;

- молодь має виховуватися на ґрунті поваги до гідності та рівності усіх людей, без будь-якого розрізнення за ознаками раси, кольору шкіри, етнічного походження чи переконань, а також у дусі поваги до основних прав людини і до права народів на самовизначення;

- заохочувати та розширювати серед молоді усіх країн взаємний обмін, поїздки, туризм, зустрічі, вивчення іноземних мов, поріднення міст та університетів;

- заохочувати створення співтовариств молоді, які повинні у сфері своєї діяльності вжити усі необхідні заходи для того, щоб без будь-якої дискримінації зробити свій внесок у виховання молодого покоління згідно з цими ідеалами;

- основною метою виховання молоді мають бути розвиток усіх її здібностей, формування людей, які б володіли високими моральними якостями, були глибоко віддані шляхетним ідеалам миру, свободи, гідності і загальної рівності та переповнені почуттям поваги й любові до людства і його творчої праці (Декларация о культуре мира). У резолюції йдеться про виняткову відповідальність молоді у сучасному світі.

У «Декларації принципів міжнародної культурної співпраці», ухваленою Генеральною конференцією ЮНЕСКО 4 листопада 1966 року, міститься заклик при здійсненні культурної співпраці особливу увагу приділяти моральному та інтелектуальному вихованню молоді у дусі дружби, міжнародного взаєморозуміння і миру. Така співпраця між державами, як йдеться в резолюції, повинна забезпечити професійну підготовку нових поколінь (Декларация о распространении среди молодежи идеалов мира, взаимного уважения и взаимопонимания между народами).

Основними керівними принципами політики держав у галузі освіти і виховання відповідно до «Рекомендації про виховання у дусі міжнародного взаєморозуміння, співпраці та миру і виховання у дусі поваги до прав людини і основних свобод» є:

- міжнародний аспект і усвідомлення зростаючої глобальної взаємозалежності між народами і націями;

- розуміння всіх народів, їх культур, цивілізацій, цінностей і способу життя, включаючи місцеві етнічні культури й культури інших націй, а також здатність до спілкування з ними;

- усвідомлення не лише прав, але й обов'язків, покладених на окремих осіб, соціальні групи і народи, стосовно одне одного;

- розуміння необхідності міжнародної солідарності і готовність брати участь у розв'язанні проблем свого суспільства, своєї країни і світу в

цілому (Рекомендація о воспитании в духе международного взаимопонимания, сотрудничества и мира и воспитании в духе уважения прав человека и основных свобод).

Ряд міжнародних документів присвячено проблемам культури світу. Зокрема, в «Декларації про культуру світу» (ухвалена ООН 10 листопада 1998 р.) культура світу визначається як сукупність «ціннісних установок, світоглядних поглядів, традицій, типів поведінки і способів життя», ґрунтованих на припиненні насильства та заохоченні ненасильства і практичній відмові від насильства засобами освіти, діалогу і співпраці; прихильності до мирного урегулювання конфліктів; пошані і заохоченні права на розвиток, права кожного на свободу висловлювання думок та переконань і свободу інформації; прихильності до принципів свободи, справедливості, демократії, терпимості, солідарності, співпраці, плюралізму, культурного різноманіття, діалогу і взаєморозуміння на всіх рівнях суспільства і між народами (Декларация принципів міжнародного культурного співробітництва).

Культура світу і культурна різноманітність є чинниками не лише соціально-економічного розвитку. Культурна різноманітність розширює можливості індивідуального вибору, будучи джерелом і засобом, що гарантує «повноцінне інтелектуальне, емоційне, етичне і духовне життя» - сказано у Всезагальній декларації ЮНЕСКО про культурну різноманітність (Всеобщая декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии).

Міжнародними організаціями прийнято ряд декларацій і резолюцій, що стосуються як цінностей вищої освіти, так і власне цінностей громадянського суспільства: виховання поваги до прав людини, громадянськості, толерантності тощо.

Відповідно до міжнародних документів «освіта в галузі прав людини може бути визначена як зусилля в освіті, навчанні та інформуванні, що докладаються для створення загальної культури прав людини шляхом обміну знаннями, прищеплення навичок і формування позицій, які спрямовані на зміцнення поваги до прав людини і основних свобод; всебічний розвиток людської особистості та відчуття людської гідності; сприяння взаєморозумінню, терпимості, рівності чоловіків та жінок і дружбі між усіма націями, корінними народами і расовими, національними, етнічними, релігійними і мовними групами; забезпечення для всіх людей можливості ефективно брати участь у житті вільного і демократичного суспільства, в якому панує право; побудова й підтримка миру; забезпечення сталого розвитку на користь суспільства та соціальної справедливості» (План дій на десятиліття освіти в області прав людини Організації Об'єднаних Націй 1995-2004 гг.).

Виховання і освіта у галузі прав людини, відповідно до Всесвітньої програми освіти в галузі прав людини охоплює:

- знання і навички, вивчення прав людини і механізмів забезпечення їх захисту, а також надбання навичок застосовувати їх у повсякденному житті;
- цінності, світоглядні підходи і поведінкові моделі;
- розвиток цінностей і зміцнення світоглядних підходів і поведінкових моделей, що відстоюють права людини;
- дії і вживання заходів із захисту та заохочення прав людини (Всемирная программа образования в области прав человека).

Виховання у дусі поваги до прав і свобод, демократії, засноване на усвідомленні своїх прав і обов'язків, є процесом, який передбачає безпосередню участь соціальних інститутів: сім'ї, навчальних закладів, професійних, політичних і неурядових організацій, місцевих громад, засобів масової інформації.

У вихованні громадянськості головна увага приділяється демократичним правам, відповідальності й активній участі в громадянській, політичній, соціальній, економічній, юридичній і культурній сферах суспільства, тоді як освіта у галузі прав людини охоплює ширший спектр прав людини і основних свобод у всіх аспектах життя людей.

Міжнародні документи розрізняють поняття «Виховання громадянськості» і «навчання правам людини»: «Виховання демократичної громадянськості означає виховання, підготовку, освіту, інформацію, практику і діяльність, які спрямовані, завдяки передачі знань молоді, що навчається, навичок і розуміння, а також розвитку їх позицій і поведінки, на розширення їх можливостей здійснювати і захищати свої демократичні права, цінувати різноманіття і відігравати активну роль у демократичному житті з метою просування і захисту демократії та верховенства права. Освіта у галузі прав людини означає виховання, підготовку, інформацію, практику і діяльність, які спрямовані завдяки передачі знань молоді, що навчається, навичок і розуміння, а також розвитку їхніх позицій і поведінки, на розширення їхніх можливостей сприяти створенню і захисту загальної культури прав людини у суспільстві з метою просування та захисту прав людини і основних свобод» (Хартия Совета Европы о воспитании демократической гражданственности и образовании в области прав человека). Виховання поваги до прав людини передбачає виховання толерантності. Виховання толерантності повинно сприяти утвердженню прав людини, плюралізму, демократії і правопорядку. У «Декларації принципів толерантності» говориться: «Виховання у дусі толерантності

починається з навчання людей тому, в чому полягають їхні загальні права і свободи, щоб забезпечити здійснення цих прав, та із заохочення прагнення до захисту прав інших» (Декларація принципів толерантності).

Завдання по вихованню цінностей громадянського суспільства у студентської молоді покладено на вищі навчальні заклади. Вища освіта повинна сприяти вихованню соціально відповідальних громадян, які прагнуть до захисту прав людини і цінностей демократії. Сталий розвиток і вдосконалення суспільства зобов'язують університети зберігати, зміцнювати та розширювати головні завдання і цінності вищої освіти, а саме:

- забезпечувати підготовку кваліфікованих випускників і відповідальних громадян, здатних задовольняти потреби у всіх сферах людської діяльності;

- забезпечувати можливості для здобування вищої освіти і навчання впродовж усього життя, з метою виховання у душі громадянськості і підготовки до активної участі в житті суспільства, дотримуючись глобального світогляду і зміцнення прав людини, сталого розвитку, демократії і миру в душі справедливості;

- допомагати розуміти, інтерпретувати, зберігати, розширювати, розвивати і поширювати національні і регіональні, міжнародні та історичні культури за умов культурного плюралізму й різноманітності;

- сприяти захисту і зміцненню суспільних цінностей, забезпечуючи виховання молоді у душі цінностей, які становлять основу демократичної громадянськості, здійснюючи критичний і неупереджений аналіз і тим самим роблячи внесок в обговорення стратегічних напрямів і розширення перспектив гуманізму.

При цьому учасники освітнього процесу повинні:

- дотримуватися у своїй діяльності наукової та інтелектуальної етики і вимогливості;

- володіти можливостями для того, щоб виступати з етичних, культурних і соціальних проблем неупереджено при повній незалежності і з усією відповідальністю, будучи свого роду інтелектуальним авторитетом, який необхідний суспільству для того, щоб допомагати йому аналізувати, розуміти і діяти;

- використовувати свій інтелектуальний потенціал і свій моральний авторитет для захисту і активного поширення універсально визнаних цінностей, включаючи мир, справедливість, свободу, рівність і солідарність (Всемирная декларация о высшем образовании для XXI в.).

Університети не можуть вважатися вільними від цінностей і етичних норм громадянського суспільства, які є життєво важливими для академічного, культурного і політичного розвитку співробітників і студентів, адже вони також впливають і на етичний стан суспільства в цілому.

Істотним аспектом виховання цінностей громадянського суспільства у студентської молоді є моральна атмосфера всередині університетського співтовариства. У цьому відношенні вельми корисною є «Бухарестська декларація етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі» 2005 р. Етичні цінності і норми академічної сумлінності становлять основу не лише для розвитку знань, забезпечення якості освіти, але й підготовки студентів як відповідальних громадян демократичної держави.

У декларації виділено наступні ключові цінності добросовісного академічного співтовариства: чесність, довіра, прямота, пошана, відповідальність і підзвітність. Кожен учасник освітнього процесу повинен сам дотримуватися їх та прагнути поширювати серед інших членів академічного співтовариства, послідовно стримуючись від нечесної поведінки, що підриває моральні засади вищих навчальних закладів.

У документі говориться: «Чесність у викладанні, оцінюванні успіхів студентів, дослідженнях, кар'єрному просуванні та інших починаннях, пов'язаних з присудженням ступенів, має ґрунтуватися на законних, прозорих, справедливих, передбачуваних, послідовних і об'єктивних критеріях». Такі взаємини всередині академічного співтовариства сприяють взаємній довірі, свободі самовираження, що у свою чергу, створює сприятливу атмосферу для виховання цінностей громадянського суспільства у молоді, що навчається (Бухарестская декларация этических ценностей и принципов высшего образования в Европе).

Висновки. Україна як суб'єкт міжнародних відносин повинна порівнювати свою внутрішню політику, у тому числі у сфері виховання і освіти, з міжнародним правом. Про це свідчить ст. 9 Конституції України: «Чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких дала Верховна Рада України, є частиною національного законодавства України» (Конституція України). Правові основи, якими керується у своєму житті держава, стали результатом як власних надбань, так і досвіду тих країн, розвиток яких відповідає принципам діяльності й перспективам розвитку нашої держави. Діяльність міжнародного співтовариства є поштовхом для розробки й розгляду різних виховних питань, в тому числі питання виховання цінностей громадянського суспільства.

В Україні значна кількість нормативно-правових актів теж присвячена саме вихованню цінностей громадянського суспільства: патріотизму,

громадянськості, формуванню національної свідомості тощо. Потребують вирішення на державному рівні питання подальшого удосконалення законодавства, особливо механізмів втілення в життя цінностей громадянського суспільства. Держава та навчальні заклади повинні визначити основні напрями правової освіти та заходи щодо їх реалізації, створити необхідні умови для набуття студентською молоддю правових знань та навичок їх застосування, забезпечення джерелами правової інформації, що одночасно виступають факторами й умовами виховання цінностей громадянського суспільства у студентської молоді.

Література

1. Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності: матеріали Міжнародної наукової конференції (7 квітня 2008 р., м. Київ), 2008. 237 с.
2. Аристотель. Сочинения. В 4-х т. Т. 4. М., «Мысль», 1984, с. 628.
3. Всеобщая декларация прав человека. *Права людини: зб. док-в / Укладач: Рашидов С. Ф. Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2005. 236 с.*
4. Устав Совета Европы. URL: www.un.org/ru/.../decl.../declarations/declhr.shtml. Дата звернення: 12.03.2017.
5. *Европейская культурная конвенция 1954 г.* URL: <http://www.memo.ru/prawo/cult/541219.html>. (дата звернення: 02.07.2017).
6. Декларация о культуре мира. URL: http://belarus21.by/dfiles/000146_405563_14.doc. (дата звернення: 12.03.2017).
7. Декларация о распространении среди молодежи идеалов мира, взаимного уважения и взаимопонимания между народами. URL: un.by/ru/documents/humrights/bsm. (дата звернення: 19.02.2018).
8. Рекомендация о воспитании в духе международного взаимопонимания, сотрудничества и мира и воспитании в духе уважения прав человека и основных свобод. URL: un.by/ru/documents/humrights/bsm. (дата звернення: 12.03.2018).
9. Декларация принципов международного культурного сотрудничества. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/culture.shtml9. (дата звернення: 19.08.2017).
10. Всеобщая декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии. URL: http://www.un.org/russian/documen/declarat/decl_diversity.pdf. Дата звернення: 17.01.2017.
11. План действий на десятилетие образования в области прав человека Организации Объединенных Наций 1995-2004 гг. URL: <http://www.mshrnngo.ru/docs/unplan.html>. (дата звернення: 20.02.2018).
12. Всемирная программа образования в области прав человека. URL: <http://www.hrea.org/>. (дата звернення: 23.03.2018).
13. Хартия Совета Европы о воспитании демократической гражданственности и образовании в области прав человека. URL: <http://www.ug.ru/announcement/9>. (дата звернення: 17.03.2018).

14. Декларация принципов толерантности. URL: <http://www.un.org/russian/documen/declarat/toleranc.html>. (дата звернення: 01.04.2018).
15. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI в. URL: www.crsdod.ru/first/NPT/NPT_00/declar. (дата звернення: 21.01.2018).
16. Бухарестская декларация этических ценностей и принципов высшего образования в Европе. URL: www.aha.ru/~moscow64/educational_book. Дата звернення: 25.03.2018.
17. Конституція України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 19.04.2018).

References

1. *Hromadianske suspilstvo v Ukraini: problemy zabezpechennia pravotvorchoi diialnosti [Civil society in Ukraine: problems of law-making activity]*, Materials of the International scientific conference, April 7, 2008. Kyiv (ukr).
2. Arystotel [Aristotle] (1984). *Sochineniya [The Collected Works]*. In 4-x vol. Vol. 4. Moscow: "Мысль" (rus).
3. Rashidov, S. F. (2005). Vseobshchaya deklaratsiya prav cheloveka [Universal Declaration of Human Rights]. *Prava liudyny: zbirnyk dokumentiv. Vyd-vo SNU im. V. Dalia* (ukr).
4. *Ustav Soveta Evropy [Charter of the Council of Europe]*. Retrieved from www.un.org/ru/.../decl.../declarations/declhr.shtml. (date of appeal: 12.03.2017) (rus).
5. *Evropeyskaya kul'turnaya konventsiya 1954 [European Cultural Convention of 1954]* Retrieved from <http://www.memo.ru/prawo/cult/541219.html>. (date of appeal: 02.07.2017) (rus).
6. *Deklaratsiya o kul'ture mira [Declaration on the Culture of Peace]*. Retrieved from http://belarus21.by/dfiles/000146_405563_14.doc. (date of appeal: 12.03.2017) (rus).
7. *Deklaratsiya o rasprostraneni sredi molodezhi idealov mira, vzaimnogo uvazheniya i vzaimoponimaniya mezhdunarodnogo kul'turnogo sotrudnichestva [Declaration on the dissemination among youth of the ideals of peace, mutual respect and mutual understanding among peoples]*. Retrieved from un.by/ru/documents/humrights/bsm. (date of appeal: 19.02.2018) (rus).
8. *Rekomendatsiya o vospitanii v dukhe mezhdunarodnogo vzaimoponimaniya, sotrudnichestva i mira i vospitanii v dukhe uvazheniya prav cheloveka i osnovnykh svobod [Recommendation on Education for International Understanding, Cooperation and Peace and Education for Human Rights and Fundamental Freedoms]*. Retrieved from un.by/ru/documents/humrights/bsm. (date of appeal: 12.03.2018) (rus).
9. *Deklaratsiya printsipov mezhdunarodnogo kul'turnogo sotrudnichestva [Declaration of the principles of international cultural cooperation]*. Retrieved from http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/culture.shtml9. (date of appeal: 19.08.2017) (rus).
10. *Vseobshchaya deklaratsiya YuNESKO o kul'turnom raznoobrazii [The UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity]*. Retrieved from

http://www.un.org/russian/documen/declarat/decl_diversity.pdf. (date of appeal: 17.01.2017) (rus).

11. *Plan deystviy na desyatiletie obrazovaniya v oblasti prav cheloveka Organizatsii Ob"edinennykh Natsiy 1995-2004 [Plan of Action for the United Nations Decade for Human Rights Education 1995-2004]*. Retrieved from <http://www.mshrnngo.ru/docs/unplan.html>. (date of appeal: 20.02.2018) (rus).
12. *Vsemirnaya programma obrazovaniya v oblasti prav cheloveka [World Program for Human Rights Education]*. Retrieved from <http://www.hrea.org/>. (date of appeal: 23.03.2018) (rus).
13. *Khartiya Soveta Evropy o vospitanii demokraticeskoy grazhdanstvennosti i obrazovaniy v oblasti prav cheloveka [Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education]*. Retrieved from <http://www.ug.ru/announcement/9>. (date of appeal: 17.03.2018) (rus).
14. *Deklaratsiya printsipov tolerantnosti [Declaration of Principles of Tolerance]*. Retrieved from <http://www.un.org/russian/documen/declarat/toleranc.html>. (date of appeal: 01.04.2018) (rus).
15. *Vsemirnaya deklaratsiya o vysshem obrazovanii dlya XXI v [The World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century]*. Retrieved from www.crsdod.ru/first/NPT/NPT_00/declar. (date of appeal: 21.01.2018) (rus).
16. *Bukharestskaya Deklaratsiya Eticheskikh Tsennostey i Printsipov Vysshego Obrazovaniya v Evrope [The Bucharest Declaration Concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region]*. Retrieved from www.aha.ru/~moscow64/educational_book. (date of appeal: 25.03.2018) (rus).
17. *Konstitutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua>. (date of appeal: 19.04.2018) (ukr).

ЦЕННОСТИ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ И ИХ ВОСПИТАНИЕ У СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

С. Ф. Рашидов

Статья посвящена анализу международных документов, в которых воспитание является предметом нормативно-правового регулирования. В международных документах («Рекомендация о воспитании в духе международного взаимопонимания», «Хартия Совета Европы о воспитании демократической гражданской ответственности и образовании в области прав человека», «Бухарестская декларация этических ценностей и принципов высшего образования в Европе», «Декларация о распространении среди молодежи идеалов мира») изложены принципы, которые должны быть заложены в государственной воспитательной политике молодежи: воспитание молодежи в духе мира, справедливости, свободы, взаимопонимания и взаимопонимания для содействия налаживанию равноправия для всех людей и всех народов; все средства воспитания молодежи должны способствовать распространению среди молодежи идеалов мира, гуманизма, свободы и международной солидарности; молодежь должна воспитываться в духе уважения достоинства и равенства всех людей, без какого-либо различия по

признакам расы, цвета кожи, этнического происхождения или убеждений, а также в духе уважения к основным правам человека.

Согласно международным документам основной целью воспитания молодежи должно быть развитие всех его способностей, формирование людей с высокими моральными качествами, глубоко преданных благородным идеалам мира, свободы, достоинства и всеобщего равенства, переполненных чувством уважения и любви к человечеству.

Ключевые слова: ценности, гражданское общество, международное право, воспитание, студенческая молодежь.

VALUES OF CIVIL SOCIETY IN INTERNATIONAL LAW AND THEIR DEVELOPMENT IN STUDENTS

S. F. Rashidov

The article deals with the analysis of international documents, in which education is the subject of legal regulation. The international documents ("Recommendation on Education in the Spirit of International Understanding", "Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education", "The Bucharest Declaration Concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region", "Declaration on the Promotion among Youth of the Ideals of Peace") outlines the principles that should be laid in the state educational policy for youth: education of youth in the spirit of peace, justice, freedom, mutual respect and mutual understanding to promote the establishment of equality for all people and all nations; all means of educating young people should promote the dissemination among young people of the ideals of peace, humanism, freedom and international solidarity; youth should be educated in the spirit of respect for the dignity and equality of all people, without any distinction based on race, colour, ethnicity or belief, and in the spirit of respect for fundamental human rights.

According to the international documents, the main goal of education of young people should be the development of all their abilities, the formation of persons who have high moral qualities, are profoundly attached to the noble ideals of peace, freedom, dignity and universal equality and are overwhelmed with a sense of respect and love for humanity.

Key words: Values, civil society, international law, education, students.

Рашидов Сейфулла Фейзуллаевич – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл, Україна). E-mail: seifulla.rashydov@me.com

Rashidov Seyfulla Feyzullayovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Chair of General Pedagogy, Preschool and Elementary Education of the Izmail State Humanitarian University (Izmail, Ukraine). E-mail: seifulla.rashydov@me.com